

## Ledelsesresumé

### Andel indvandrere og efterkommere med svage dansksproglige kompetencer ved skolestart

I marts 2022 udgav Indenrigs- og Sundhedsministeriets Benchmarkingenhed en analyse om andel børn med sproglige udfordringer efter endt dagtilbud. Analysen viste, at der på tværs af kommunerne er forskelle på, hvor mange børn, der har svage dansksproglige kompetencer, når de starter i skole<sup>1</sup>. Analysen viste desuden, at flere indvandrere og efterkommere har svage dansksproglige kompetencer i forhold til børn med dansk oprindelse. Dette resultat var ikke overraskende, da det generelt er veldokumenteret i forskningen, at tosprogede børn har svagere sproglige kompetencer på majoritetssproget (her: dansk) i forhold til andre børn. Dette forklares blandt andet med, at tosprogede børn skal lære to sprog, hvilket tager længere tid end at lære ét sprog (se fx Højen et al., 2019 og Statens Institut for Folkesundhed, 2017<sup>2</sup>). Samtidig peger internationale forskningsresultater dog også på, at der for tosprogede børn er sammenhæng mellem børnenes tidligere kompetencer på andetsproget (her: dansk) og deres resultater ind i skolen; børn der allerede tidligt i livet har gode sproglige kompetencer på deres andetsprog, klarer sig alt andet lige også bedre op i skolen (se fx Halle et al, 2012 og Kieffer, 2008<sup>3</sup>).

Denne analyse følger op på vores tidligere resultater og sætter fokus på andel børn med svage dansksproglige kompetencer ved skolestart blandt indvandrere og efterkommere. Når det kommer til den sproglige udvikling, er det interessant at have et særligt fokus på netop indvandrere og efterkommere. På den ene side ved vi som nævnt ovenfor fra forskningen, at indvandrere og efterkommere som gruppe har flere dansksproglige udfordringer end danske børn ved skolestart. På den anden side ved vi dog ikke meget om, hvor stor en andel af indvandrere og efterkommere, der har svage dansksproglige kompetencer, når de starter i skole. Denne viden er interessant for kommunerne, for at de kan evaluere deres arbejde med børns sprogudvikling i dagtilbud specifikt i forhold til indvandrere og efterkommere. Løfter man de dansksproglige kompetencer for denne målgruppe ligeså meget som i andre kommuner, eller er der nogle kommuner, der kan lade sig inspirere af arbejdet i andre kommuner? Det ser vi nærmere på i denne analyse, der kan betragtes som en tillægsanalyse til vores første analyse om alle børns sprog.

#### DEFINITION INDVANDRERE OG EFTERKOMMERE

---

Vi anvender Danmarks Statistiks definition af indvandrere og efterkommere. *Efterkommere* er født i Danmark, og ingen af forældrene er både danske statsborgere og født i Danmark. *Indvandrere* er født uden for Danmark, og ingen af forældrene er både danske statsborgere og født i Danmark.

---

Ligesom i vores forrige analyse anvender vi resultaterne fra sprogvurderingen i børnehaveklassen som en resultatindikator for indsatsen på dagtilbudsområdet med hensyn til indvandrere og efterkommeres sproglige udvikling. Konkret undersøger vi, hvor stor en andel af indvandrere og efterkommere, der ved

---

<sup>1</sup> I den forrige analyse omtalte vi dette som "sproglige udfordringer". I denne analyse har vi dog valgt i stedet at kalde det "svage dansksproglige kompetencer", hvilket er uddybet i kapitel 3.

<sup>2</sup> Højen, Anders, Dorthe Bleses, Peter Jensen og Philip S. Dale, 2019: "Patterns of educational achievement among groups of immigrant children in Denmark emerge already in preschool second-language and preliteracy skills". Databasen Børns Sundhed, Weber Pant S & Johansen A (2017). "Sundhedsplejerskers bemærkninger til sprog og kommunikation: Temarapport og årsrapport. Børn født i 2015.

<sup>3</sup> Halle, Tamara, Elizabeth Hair, Laura Wandner, Michelle McNamara and Nina Chien (2012). "Predictors and outcomes of early versus later English language proficiency among English language learners". Kieffer, Michael J. (2008) "Catching Up or Falling Behind? Initial English Proficiency, Concentrated Poverty, and the Reading Growth of Language Minority Learners in the United States".

skolestart har svage dansksproglige kompetencer. I analysen viser vi både resultater på landsplan og på tværs af kommunerne. I sammenligningen af kommunerne tager vi højde for forskelle i kommunernes børnesammensætning for indvandrere og efterkommere for at gøre sammenligningen mere retvisende.

I sprog vurderingen er resultatet opdelt hhv. på børnenes talesproglige færdigheder og på deres før-skriftlige færdigheder. De to resultatindikatorer måler forskellige dele af børns sproglige udvikling, og det er derfor ikke nødvendigvis de samme børn og kommuner, der klarer sig godt på begge indikatorer. Ligesom i vores forrige analyse er resultaterne i denne analyse derfor opdelt på de to indikatorer.

## DEFINITION

### SVAGE DANSKSPROGLIGE KOMPETENCER

---

Man defineres som havende "svage dansksproglige kompetencer", når barnets sprog vurderingsresultatet indikerer, at man har behov for en "særlig indsats" eller en "fokuseret indsats". Det kræver et resultat under 15 på sprog vurderingsskalaen fra 0-100.

Se desuden boksen "Bemærkninger til analysens anvendelse af sprog vurderingsresultater for indvandrere og efterkommere" sidst i ledelsesresuméet.

---

Vi anvender sprog vurderingsresultater for årene 2019, 2020 og 2021. For at analysen omhandler et større antal personer pr. kommune, pooler vi data for de tre år. Analysen omhandler således kommunernes resultater for indvandrere og efterkommere samlet for perioden 2019-2021. Det valg underbygges blandt andet af, at andelen af indvandrere og efterkommere, som har svage dansksproglig kompetencer, er konstant på landsplan over de tre år. I benchmarkinganalysen tager vi desuden højde for landsplanstendenser på tværs af de tre år ved at kontrollere for, hvilket af de tre år eleven er blevet sprog vurderet i.

Udover selve analysen har vi udarbejdet tre bilag. I bilag 1 "Sådan placerer din kommune sig" er centrale figurer fra analysen præsenteret for hver enkelt kommune. I bilag 2 "Kommunespecifikke nøgletal" kan man finde de væsentligste tal fra analysen for hver enkelt kommune, og i bilag 3 "Metode" er metoden bag opgørelser og modeller i analysen præsenteret.

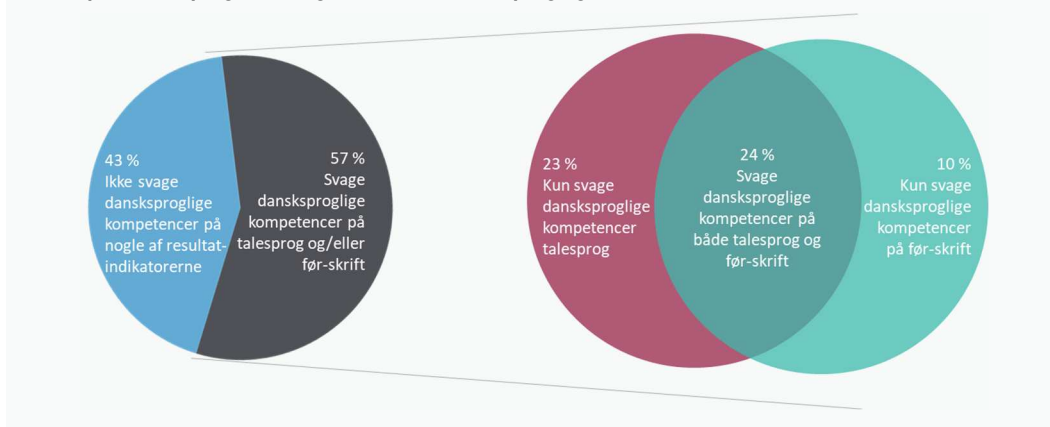
#### **Over halvdelen af alle indvandrere og efterkommere har svage dansksproglige kompetencer**

Næsten hver anden indvandrer og efterkommer har svage dansksproglige kompetencer ift. deres talesprog, når de starter i skole, og hver tredje har svage dansksproglige kompetencer på før-skrift.

Det er ikke altid de samme børn, der har svage dansksproglige kompetencer på hhv. talesprog og på før-skrift, jf. figur 1.1. 43 pct. af børnene i analysen har ikke svage dansksproglige kompetencer ved skolestart, hverken på talesprog eller før-skrift. Omvendt har de resterende 57 pct. svage dansksproglige kompetencer på enten én eller begge af resultatindikatorerne. 24 pct. har svage dansksproglige kompetencer på både talesprog og før-skrift, 23 pct. har kun svage dansksproglige kompetencer på talesprog og 10 pct. har kun svage dansksproglige kompetencer på før-skrift.

Figur 1.1

Overlap mellem sprogvurderingsresultater for talesprog og før-skrift, 2019-2021



Anm.: Resultater fra sprogvurderingen i starten af børnehaveklassen for perioden 2019-2021. Enkelte kommuner er dog ikke med i analysen i alle tre år. Læs mere herom i boks 3.1 samt i bilag 3 "Metode".  
Kilde: Danmarks Statistik, Rambøll Sprog og egne beregninger.

**Børn med oprindelse i MENAPT-lande og børn, hvor mor har en lav uddannelse, har oftere svage dansksproglige kompetencer ved skolestart**

Analysen viser også, at indvandrere oftere har svage dansksproglige kompetencer end efterkommere ved skolestart. Når vi tager højde for andre baggrundskarakteristika er forskellen dog kun signifikant for før-skrift. Desuden har indvandrere og efterkommere med oprindelse i et MENAPT-land<sup>4</sup> oftere svage dansksproglige kompetencer end fx børn med oprindelse i et vestligt land. Og så er det oftere indvandrere og efterkommere, hvis mor har en lav uddannelse, der har svage dansksproglige kompetencer ved skolestart.

Analysen viser desuden, at de indvandrere og efterkommere, der startede i dagtilbud senest det år de fyldte 1 år, sjældnere har svage dansksproglige kompetencer ved skolestart sammenlignet med indvandrere og efterkommere, der startede i dagtilbud senere. Det er dog vigtigt at bemærke, at denne konklusion kun omhandler børn, der har gået i et kommunalt eller et selvejende dagtilbud, da vi ikke har historisk data om børn i private daginstitutioner.

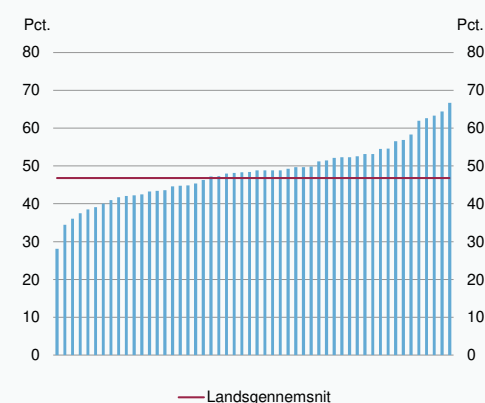
**Der er store forskelle mellem kommunerne**

På tværs af kommunerne er der væsentlig forskel på, hvor mange indvandrere og efterkommere, der har svage dansksproglige kompetencer ved skolestart. For talesprog varierer andelen mellem kommunerne fra ca. 30 pct. til over 60 pct. og for før-skrift går variationen fra ca. 20 pct. til næsten 60 pct., jf. figur 1.2 og 1.3.

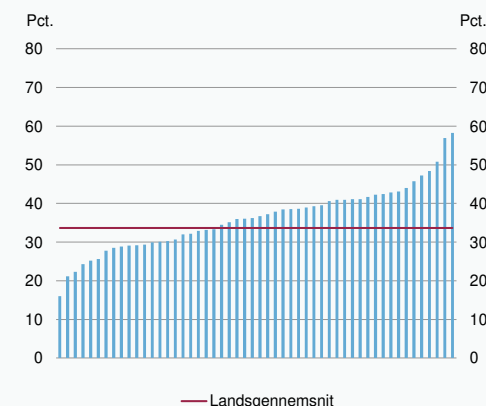
<sup>4</sup> MENAPT-lande er en forkortelse for lande i Mellemøsten, Nordafrika samt Afghanistan, Pakistan og Tyrkiet.

**Figur 1.2**

**Andel indvandrere og efterkommere med svage dansksproglige kompetencer på talesprog fordelt på kommuner, 2019-2021**

**Figur 1.3**

**Andel indvandrere og efterkommere med svage dansksproglige kompetencer på før-skrift fordelt på kommuner, 2019-2021**



Anm.: Resultater fra sprogvurderingen i starten af børnehaveklassen for perioden 2019-2021. Enkelte kommuner er dog ikke med i analysen i alle tre år. Læs mere herom i boks 3.1 samt i bilag 3 "Metode". Den røde streg angiver det vægtede gennemsnit for de 52 kommuner.

Kilde: Danmarks Statistik, Rambøll Sprog og egne beregninger.

### Der er stadig forskelle mellem kommunerne, når vi har taget højde for rammevilkår

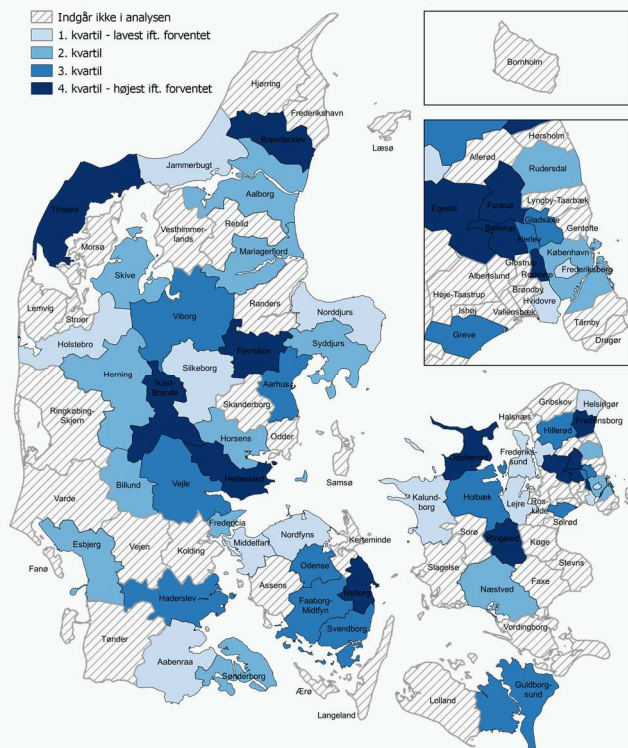
Nogle af forskellene mellem kommunerne skyldes, at kommunernes børnesammensætning for indvandrere og efterkommere er forskellig, hvilket vi i analysen omtaler som forskelle i kommunernes rammevilkår. Det er for eksempel de ovenfor nævnte forskelle med hensyn til børnenes oprindelseslande og forældrenes uddannelsesbaggrund. Der er dog stadig forskelle mellem kommunerne, når vi har taget højde for disse forskellige rammevilkår, jf. danmarkskortene på næste side.

I danmarkskortene er kommunerne inddelt i fire kvartiler, hvor 1. kvartil er den fjerdedel af kommuner, der har færrest indvandrere og efterkommere med svage dansksproglige kompetencer i forhold til, hvad man kan forvente ud fra kommunens rammevilkår. 4. kvartil er omvendt den fjerdedel af kommuner, der har flest indvandrere og efterkommere med svage dansksproglige kompetencer i forhold til, hvad man kan forvente ud fra kommunens rammevilkår. De skraverede kommuner er kommuner, som vi ikke har sprogvurderingsdata for, og som derfor ikke er med i analysen.

Når vi sammenligner kommunernes resultater med hvad man "kan forvente", er kommunens forventede andel lavet ud fra en statistisk beregning. Den forventede andel angiver, hvor stor en andel indvandrere og efterkommere man kan forvente har svage dansksproglige kompetencer i den pågældende kommune på baggrund af børnenes baggrundskarakteristika. Både den faktiske og den forventede andel er påvirket af, at vi i analysen som nævnt definerer det at have svage dansksproglige kompetencer, som resultater mellem 0 og 15 på sprogvurderingsscoren. Grænsen på 15 følger sprogvurderingsmaterialet anbefaling om, hvornår man skal iværksætte en særlig eller en fokuseret indsats i forhold til barnets sproglige udvikling. Hvis vi havde sat grænsen til et andet niveau, ville kommunernes faktiske og forventede andele også være enten højere eller lavere. Det er dog ens for alle kommuner i analysen, og har således ikke betydning i forhold til sammenligningen af kommunernes resultater med benchmarkingindikatoren.

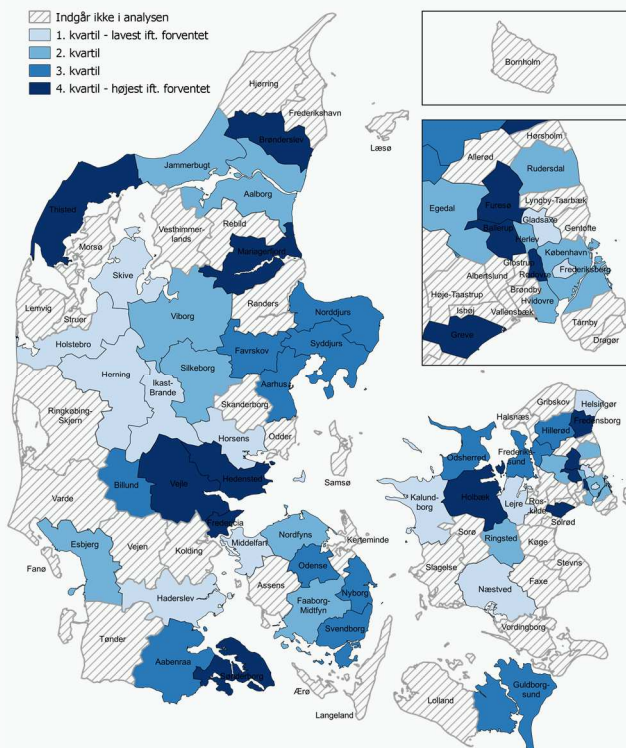
Figur 1.1

Andel indvandrere og efterkommere, der har svage dansksproglige kompetencer på talesprog ift. hvad man kan forvente på baggrund af kommunens rammevilkår, 2019-2021



Figur 1.2

Andel indvandrere og efterkommere, der har svage dansksproglige kompetencer på før-skrift ift. hvad man kan forvente på baggrund af kommunens rammevilkår, 2019-2021



Anm.: Første kvartil er den fjerdedel af kommuner, som har færrest indvandrere og efterkommere med svage dansksproglige kompetencer, i forhold til hvad man kan forvente på baggrund af kommunens rammevilkår. Fjerde kvartil er omvendt den fjerdedel af kommuner, der har flest indvandrere og efterkommere med svage dansksproglige kompetencer, i forhold til hvad man kan forvente på baggrund af kommunens rammevilkår. Resultater fra sprogvurderingen i starten af børnehaveklassen for perioden 2019-2021. Enkelte kommuner er dog ikke med i analysen i alle tre år. Læs mere herom i boks 3.1 samt i bilag 3 "Metode".  
 Kilde: Danmarks Statistik, Rambøll Sprog og egne beregninger.

## Refleksionsspørgsmål

Analysen giver kommunerne et udgangspunkt for at undersøge og evaluere sin egen indsats på dagtilbudsområdet i forhold til sprogudviklingen for indvandrere og efterkommere. Det kan eksempelvis være relevant at overveje følgende refleksionsspørgsmål:

- Hvor stor en andel af indvandrere og efterkommere har svage dansksproglige kompetencer ved skolestart i vores kommune – hhv. for talesprog og for før-skrift? Hvordan ligger vi i forhold til landsgennemsnittet? Er det i overensstemmelse med vores forventninger?
- Hvor stor en andel af indvandrere og efterkommere har svage dansksproglige kompetencer ved skolestart *både* på talesprog og før-skrift i vores kommune?
- Hvad er kommunens benchmarkingindikator hhv. for talesprog og for før-skrift (se danmarkskortene)? Er det udtryk for en bevidst politisk eller strategisk prioritering?

Du kan finde flere refleksionsspørgsmål i kapitel 6. Derudover kan du som nævnt finde kommunefordelte nøgletal i bilag 1 og bilag 2.

## BEMÆRKNINGER TIL ANALYSENS ANVENDELSE AF SPROGVURDERINGSRESULTATER FOR INDVANDRERE OG EFTERKOMMERE

---

Analysen er lavet på baggrund af sprogvurderingsresultater fra klasses testen i sprogvurderingsmaterialet "Sprogvurdering 3-6". Sprogvurdering 3-6 er det sprogvurderingsmateriale, som Børne- og Undervisningsministeriet stiller til rådighed for kommunerne, og det anvendes af en stor del af kommunerne – også til at sprogvurdere indvandrere og efterkommere.

I denne analyse ser vi på sprogvurderingsresultaterne blandt indvandrere og efterkommere. Det er forventningen, at en stor del af populationen er tosproget, forstået sådan, at de er vokset op med minimum ét andet sprog ud over dansk. Her er særligt to forhold, der er værd at bemærke. For det første tager sprogvurderingsmaterialet i beregningen af sprogvurderingsresultatet udgangspunkt i det sproglige niveau for børn med dansk oprindelse. Vi ved fra forskning, at tosprogede børn som gruppe vil have svagere dansksproglige kompetencer, når de starter i skole, sammenlignet med børn med dansk oprindelse, fordi det tager længere tid at lære to sprog end ét. Det fremgår dog af vejledningsmaterialet til sprogvurderingen, at materialet kan anvendes til at vurdere den dansksproglige udvikling hos både ét- og tosprogede børn, og som det vil fremgå af analysen, bruger mere end halvdelen af kommunerne dette materiale til at sprogvurdere børn, der er indvandrere og efterkommere. Formålet med denne analyse er desuden ikke at sammenligne indvandrere og efterkommeres sprogvurderingsresultater med resultaterne for børn med dansk oprindelse. Formålet er i stedet at se på forskelle i resultaterne på tværs af kommunerne specifikt for indvandrere og efterkommere.

For det andet, og i forlængelse af ovenstående, er det værd at bemærke, at resultatet af sprogvurderingen kun kan anvendes til at vurdere et tosproget barns dansksproglige færdigheder. Som nævnt kan mange af børnene i analysen forventes at være tosprogede. Hvis man skal udtale sig om børnenes samlede sproglige niveau, skal man inddrage viden om de sproglige kompetencer på begge sprog. Det er dog ikke denne analyses formål. Vi er i stedet interesseret at identificere, hvorvidt børnene har svage *dansksproglige* kompetencer, når de starter i skole, for at sammenligne hvor godt kommunerne lykkes med at løfte netop børnenes danske sprog frem mod skolestart. Som nævnt indledningsvist peger internationale forskningsresultater på, at uanset tosprogede børns kompetencer på modersmålet, så er lave andetsprogskompetencer (dvs. lave kompetencer på dansk) en risikofaktor i forhold til at klare sig godt i løbet af skoletiden (Se fx Halle et al., 2012 og Kieffer, 2008<sup>5</sup>). Det er således også interessant specifikt at se på indvandrere og efterkommeres dansksproglige kompetencer. For at undgå misforståelser kalder vi hovedindikatoren for "svage dansksproglige kompetencer", hvilket tydeliggør, at resultatet kun omhandler udviklingen i forhold til det danske sprog.

Det er desuden væsentligt at påpege, at identifikationen af børn med svage dansksproglige kompetencer, ikke skal forveksles med børn med sprogforstyrrelser i en diagnostisk forståelse. I definitionen af "børn med svage dansksproglige kompetencer" ligger der således ikke, at de pågældende børn nødvendigvis har ved-

---

<sup>5</sup> Halle, Tamara, Elizabeth Hair, Laura Wandner, Michelle McNamara and Nina Chien (2012). "Predictors and outcomes of early versus later English language proficiency among English language learners". Kieffer, Michael J. (2008) "Catching Up or Falling Behind? Initial English Proficiency, Concentrated Poverty, and the Reading Growth of Language Minority Learners in the United States".

---

varende dansksproglige udfordringer, men at de på det tidspunkt, hvor testen af taget (kort efter at de er startet i skole) er forsinkede i deres dansksproglige udvikling sammenlignet med andre børn. Det er interessant i et benchmarkingsperspektiv, da det kan give mulighed for at identificere kommuner, der i mindre grad end andre kommuner oplever, at indvandrere og efterkommere har svage/forsinkede dansksproglige kompetencer ved skolestart. Læs mere om definitionen af "svage dansksproglige kompetencer" i kapitel 3.

Samlet set mener vi, at det data, som anvendes i analysen, er validt og anvendeligt til at afdække analysens formål. Nogle kan eventuelt fremføre, at man ikke kan sprogvurdere børn med en standardiseret sprogtest som Sprogvurdering 3-6. Her er det dog igen værd at gentage, at det pågældende sprogvurderingsmateriale er udviklet til Børne- og Undervisningsministeriet netop med det formål at gennemføre sprogvurderinger i dagtilbud og skole, samt at sprogvurderingsmateriale anvendes af mange kommuner – også til at sprogvurdere indvandrere og efterkommere. Alle vurderinger af børns kompetencer, vil være forbundet med en vis grad af usikkerhed (fx kan resultatet være påvirket af barnets motivation på testdagen). De eventuelle tilfældige udsving vil dog udligne sig, når vi i denne analyse aggregerer sprogvurderingsresultaterne til kommune- og landsplansniveau. Det skal desuden nævnes, at når vi i kapitel 5 sammenligner kommunernes resultater, så tager vi samtidig højde for kommunernes rammevilkår, for at sikre et mere retvisende sammenligningsgrundlag.

---